

Tanıtım - Eleştiri

Book Reviews

Enformatik alanına yönelik bilim, teknoloji ve sanayi politikaları çalışma grubu raporu. Ankara: TÜBA-TÜBİTAK-TTGV, 1995. Elde edilebileceği yer: TÜBİTAK.

Rapor, TÜBA-TÜBİTAK-TTGV'nin kurumsal ve konunun uzmanlarının bireysel destekleri ile oluşturulmuş Bilim-Teknoloji-Sanayi Politikaları Tartışma Platformu Enformatik Çalışma Grubu tarafından hazırlanmıştır. Bu raporda, ulusal enformasyon alt yapısının kurulmasının, Türkiye'nin 21. yılda daha da şiddetlenecek olan ekonomik paylaşım kavgasında yerini koruması ve iyileştirmesi için bir zorunluluk olduğunun altı çizilmektedir. Böyle bir alt yapının kurulması sürecinin, enformasyon teknolojisinin geniş kapsamı dolayısıyla, ülkenin bilim ve teknoloji yeteneğinin geliştirilmesi için somut bir zemin oluşturduğu ve bu alt yapının içerdiği mal ve hizmetlerin üretimindeki ulusal katkının artırılabilmesi yönünde düzenlemeler yapılması gerektiği, özellikle de AR+GE'ye önem ve ağırlık verilmesi raporda vurgulanan başlıca noktalardır. Geleceğin Ekonomisi, Enformatik Alanında Dünyadaki Gelişmeler; Ekonomi ve Enformatik Alanındaki Değişmeler Işığında Türkiye; Yapılması Gerekenler adlı bölümlerden oluşan rapor oldukça geniş katılımlı bir uzman görüşler birleşimidir.

Dr. Bülent Yılmaz
H.Ü. Kütüphanecilik Bölümü

***

Enformatik alanında düzenleyici kuruluşlar ve yeni politikalar. Ankara: TÜBA-TÜBİTAK-TTGV, 1995. Elde edilebileceği yer: TÜBİTAK.

TÜBA-TÜBİTAK-TTGV Bilim-Teknoloji-Sanayi Tartışmaları Platformu'nun Enformatik Alanına Yönelik Bilim, Teknoloji ve Sanayi Politikaları Çalışma Grubu'nun hazırladığı bu rapor Türkiye'nin Enformatik alanında bir atılım yapması gerektiği yönündeki temel düşünceden hareket etmektedir. Ulusal enformasyon alt yapısının inşa temeline dayandırılan bu atılımın gerçekleştirilmesinde enformatik alanındaki düzenleyici kuruluşların önemli roller üstlenebileceğine işaret edilmektedir. Raporda, enformatik/telekomünikas-

yon alanında dünyadaki düzenleme kurum ve kuralları irdelendikten sonra, Türkiye’de aynı konudaki yasal durum ve düzenleyici kuruluşlar incelenmekte; Türkiye’nin enformatik alanında atılım yapabilme şansıyla düzenleme politikaları/düzenleyici kuruluşlar arasındaki bağlantının önemi vurgulanmaktadır. Rapor, konu ile bilimsel düzeyde ilgilenenler için önemli bir kaynak niteliği taşımaktadır.

Dr. Bülent Yılmaz
H.Ü. Kütüphanecilik Bölümü

***

TÜBİTAK. *Bilim ve Teknolojide Atılım Projesi Çalışma Komitesi Raporu.* Ankara: TÜBİTAK, 1996. 2. bs. Elde edilebileceği yer: TÜBİTAK.

Yüksek Planlama Kurulu’nca VII. Beş Yıllık Plan Döneminde öncelikle ele alınması öngörülen temel yapısal değişim projeleri kapsamında bazı bakanlıklar, üniversite, kamu ve özel sektörün konu ile ilgili temsilcilerinden oluşan 13 kişilik bir çalışma grubu tarafından hazırlanan rapor ve ekleri bilim ve teknoloji konusunda birer strateji dokümanı niteliği taşımaktadır. Türkiye’de bilim ve teknoloji politikaları tartışmalarını zenginleştirici bir katkı olarak değerlendirilebilecek söz konusu rapor, Türkiye’nin bilim-teknolojisanayi alanında yeteneğinin yükseltilebilmesi sorunuyla ilgilenenlere hitap etmektedir. Rapor, Çalışma Komitesi Başkan ve Üyelerinin Listesi, Özet, Bilim ve Teknolojide Atılım Projesi Strateji Dokümanı bölümleri ile, TÜBİTAK’ın VII. Beş Yıllık Plan Stratejisine İlişkin Görüşleri ve TÜBİTAK’ın Eğitim ve Öğretim Reformu Konusundaki Yaklaşım Çerçevesi ve Görüşleri adlı iki ek’ten oluşmaktadır. Çalışma grubu, Türkiye’nin 21. Yüzyıl döneminde yeterince geciktiğini ve gelinen noktanın bir seçim yapabilmek için geriye saymanın başladığı bir nokta olduğunu ifade etmektedir.

Dr. Bülent Yılmaz
H.Ü. Kütüphanecilik Bölümü

***

Hasan Çoban. *Bilgi toplumuna planlı geçiş.* Ankara: DPT, 1996. Elde edilebileceği yer: DPT.

Yazar, yapıtı hazırlarken, bilgi toplumu olabilmek için gerekli hazırlıkların yapılabildiği, dünyadaki değişim ve dönüşüm rüzgârına uyum sağlanabildiği ölçüde uygar dünyada yer alabileceğimiz gerçeğinden hareket ettiğini ve ge-

ri kalmışlıktan, verimsizlikten ve istikrarsızlıktan kurtulabilmek için kişisel, kurumsal ve toplumsal hedeflerin belirlenmesi gerektiğini söylemektedir. Bilgi toplumuna ilişkin temel özelliklerin verildiği birinci bölümden sonra sırasıyla Stratejik Planlama ve Yönetim Bilgi Sistemleri adlı bölümler bulunmaktadır. Bu ana bölümler oldukça ayrıntılı alt bölümlerle işlenmektedir. Toplumsal değişimler, bilgi toplumunda sosyo-ekonomik durum, Türkiye'nin bilgi toplumuna geçişi, bilgi teknolojisi, yönetim bilgi sisteminin kurulması ve ülkemizde yönetim bilgi sisteminin kurulması ve yönetim bilgi sistemi politikası ele alınan konulardan bir bölümüdür. Konu ile ilgilenenlere yararlı olabilecek bir yapıt olarak düşünülebilir.

Dr. Bülent Yılmaz
H.Ü. Kütüphanecilik Bölümü

***

Roy Tennant, John Ober, Anne G. Lipow. *Internet el kitabı*, çev. ed. Yaşar Tonta, çev. Yaşar Tonta...[ve diğerleri].- Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği, 1996, X, 170s. ISBN 975-7653-55-1. Elde edilebileceği yer: Elgün Sok. 8/8 06660 Kızılay, Ankara. Tel: 0 (312) 230 13 25 Faks: 0 (312) 232 04 53.

Bilgi çağının yaşandığı dünyamızda, bilginin düzenlenmesi, işlenmesi, depolanması, iletilmesi, kullanılması, depolanan bilgiye yeniden ulaşılması söz konusu olduğunda en çok yararlanan araç bilgisayardır. Bilgisayarlar aracılığıyla sağlanan hızlı ve kolay erişim, zaman ve emek tasarrufu açısından büyük önem taşımaktadır. Bilgisayar teknolojisinin, en son armağanı olan Internet ile, toplum yaşamımızın ekonomi, politika, kültür, sanat ve eğitim gibi hemen her alanına girdiği de bir gerçektir. Artık, eğitim-öğretim, yayıncılık, kütüphane hizmetleri, ürün tanıtım ve satış, ve daha pek çok alanda yalnız bilgisayar destekli değil, Internet destekli bir süreç yaşanmaktadır diyebiliriz. Ancak, Internet'in getirdiği seyahat ve bilgi erişim özgürlüğünün bir kaosa dönüşmemesi için tüm kullanıcıların bu konuda bilgilinmeleri gerekmektedir. Internet, maddi yükümlülükleri de beraberinde getirmektedir ve kullanım konusunda yaşanan bilgi eksikliği Internet'in maliyetini gereksiz ve hoşa gitmeyecek şekilde artırabilmekte ve zaman kaybına neden olabilmektedir.

Yaşar Tonta, Ahmet Çelik, Ayhan Kaygusuz ve Müjgân Şan'ın son derece titiz ve yalın çevirileriyle dilimize kazandırılan *Internet El Kitabı* (Crossing the Internet Threshold: An Instructional Handbook), Internet'i kullanan ve kullanmaya aday olan herkesin elinin altında bulundurması gereken önemli bir çalışmadır. Bu çalışmanın temel amacı, çeviri editörünün önsözünde "Internet hakkında hem kısa ve öz bilgiler vermek, hem de alıştırmaları"

lar aracılığıyla okuyucuların kendi kendine elektronik posta, dosya aktarımı (FTP), gopher, World-Wide Web gibi Internet bilgi erişim araçlarını öğrenmelerini sağlamaktır" şeklinde ifade edilmektedir. 1996'da Amerikan Kütüphane Derneği tarafından en iyi Internet Referans Kitabı ödülüne aday gösterilen bu kitap, iletişim alanında vazgeçilmezliğini kabul etmek zorunda olduğumuz Internet dünyasına adım atmak isteyen herkesin yararlanabileceği şekilde, "iletişim kurmak ve bilgi bulmak için Internet'in nasıl kullanıldığı" konusunda bilgiler içermektedir.

Önsöz'de çalışmanın iki ayrı okuyucu grubuna hitap ettiği ve bu kullanıcıların "Internet'i kullananlar ve geniş Internet kaynaklarından nasıl yararlanılacağını öğrenmek isteyenler ile başkalarına Internet becerileri öğretmek isteyenler" oldukları açıklanmaktadır. Kısaca, bu kitaba sahip olmak sizleri hem iyi bir kullanıcı olmak yolunda yönlendirecek, hem de öğrendiklerinizi Internet dünyasına girmeye aday kişilerle en kolay ve açık şekilde paylaşmanıza yardımcı olacaktır.

Şebekeleşmeye genel bakış; yeni başlayanlar için önemli bilgiler; elektronik posta; Internet uzaktan giriş (Telnet); Internet dosya aktarımı (FTP); gopher; World-Wide Web; WAIS: geniş alan bilgi sistemi; kısa bilgi sayfaları ve eğitimcilere yardımcı kaynaklar başlıklı on ana bölümden oluşan kitabın sonunda yer alan dizin okurlara kolaylık sağlamaktadır.

Yazarlar, bu çalışmadan ne şekilde ve ne oranda yararlandığınızı ya da çalışmayla ilgili öneri ve eleştirilerinizi iletebilmeniz için bir adres de vermektedirler: Library Solutions Institute, 2137 Oregon Street, Berkeley, CA 94705.

Neslihan Uraz

I.Ü. Ed. Fak. Kütüphanecilik Bölümü
Dokümantasyon ve Enformasyon Anabilim Dalı

***

Hasan Çoban. *İdari reformlar için devlet bilgi sistemi kurulmasının önemi*. Ankara: DPT, 1996.

Japonya'da "Devlet Bilgi Sistemi" konulu eğitim programına katılan yazar, hazırladığı kitapçıkta programın içeriğini şöyle özetlemektedir:

"Japonya'da kamu yönetimini iyileştirmek ve günün şartlarına uygun hale getirmek için yapılan reform hareketleri, Japon Kamu Yönetim Sistemi, bilgi teknolojisindeki yenilikler, bilgi teknolojisinin kamu yönetiminde uygulanması ve Japonya'nın bilgi toplumuna hazırlanması". Ayrıca, Japonya'nın başarılarının temelinde reform ve düzenlemelerin sürekli hale getiril-

mesi olduğu vurgulanmakta ve 21. yüzyıla hazırlanmak üzere kaleme alınan "Kamu İdaresinde Bilgisayarlaşmanın Teşviki için Temel Plan'da, Devlet Bilgi Sistemi" (DBS)nin oluşturulmasının önemli bir yer tuttuğu belirtilmektedir. Eserde DBS'nin amaç ve hedefleri; bilgi paylaşım güçlükleri ve mekanizmaları konularına da değinilmiştir.

Müjgân Şan
Devlet Planlama Teşkilatı

***

Bilgi edinme özgürlüğü. Yayına hazırlayanlar: Yaşar Tonta, Ahmet Çelik. Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği, 1996, VI, 98s. ISBN 975-7653-54-3. Elde edilebileceği yer: Elgün Sok. 8/8 06660 Kızılay, Ankara. Tel: 0 (312) 230 13 25 Faks: 0 (312) 232 04 53.

Ana teması "Düşünce Özgürlüğünün Olmazsa Olmazı: Bilgi Edinme Özgürlüğü" olan XXXI. Kütüphane Haftası kutlama etkinlikleri sırasında düzenlenen aynı adlı panelde sunulan beş metin, bilgi edinme özgürlüğü konulu dört telif yazı ve konuya ilişkin altı çeviri çalışmasının derlendiği bu kitap, bilgi erişimin anlam ve öneminin, bilgiye özgürce erişebilmenin sağlanması kadar korunmasının da önemli olduğunun, özgür bir bilgi erişim ortamı olmadan bilim, teknoloji ve araştırma alanlarında gelişim ve ilerleme sağlanmasının olanaksızlığının ve bilgi edinme özgürlüğü konusunda kütüphanelerin öneminin vurgulanması açısından önemli bir örnektir.

Kitabın telif yazılar bölümünde Ahmet Çelik ve Yaşar Tonta'nın ortak çalışması olan "Düşünce özgürlüğü, bilgi edinme özgürlüğü ve bilgi hizmetleri", Hasan S. Keseroğlu'nun "Hoşgörü, düşünce özgürlüğü ve kütüphaneler", M. Tayfun Gülle'nin "Türkiye'de bilgi edinme özgürlüğüne ilişkin sorunlar" ve A. Oğuz İcimsöy'ün "İdari belgelere erişim hakkı: bilgi edinme özgürlüğü kanunları" başlıklı çalışmaları yer almaktadır.

Prof. Dr. İrfan Çakın'ın başkanlığında düzenlenen panelde sunulan metinlerinden oluşan ikinci bölümde Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Nail Güreli, Türk Kütüphaneciler Derneği Genel Başkanı Hasan Duman, İLESAM Başkanı Yahya Akengin, Türkiye Yayıncılar Birliği Başkanı Aygören Dirim ve Türkiye Yazarlar Birliği Başkanı D. Mehmet Doğan'ın çalışmaları sunulmaktadır.

Konuyla ilgili çeviri metinlerin bulunduğu son bölüm, Yaşar Tonta tarafından dilimize kazandırılan "Kütüphane hakları bildirgesi", "Mesleki ahlak bildirimim, 1981", "Bilgi profesyonelleri için Amerikan Bilgibilim Derneği ahlak kuralları", "Bilgi Edinme Özgürlüğü Yasası-1986" ve Ahmet Çelik'in çe-

virisiyle "Okuma özgürlüğü" ve "Elektronik bilgiye, hizmetlere ve bilgi ağlarına erişim: kütüphane hakları bildirgesinin bir yorumu" başlıklı çalışmalardan oluşmaktadır.

Kitabı yayına hazırlayan Yaşar Tonta ve Ahmet Çelik'in sunuş yazılarında "Böylesine kapsamlı bir konuyu, bir kitap oylumunda da olsa, bütün yönleriyle verebilmenin güçlüğüne yaşadık. Bu yüzden bu kitabın, Bilgi Edinme Özgürlüğü konusunda ülkemizde yayımlanan bir ilk deneme olmaktan öte bir iddiası yoktur" şeklinde dile getirdikleri düşüncelerine, her konudaki ilk denemelerin bu başarı çizgisinde olması umudunu taşıyabilmenin sevindirici olacağı yanıtını vermek gerekmektedir.

Neslihan Uraz

I.Ü .Ed. Fak. Kütüphanecilik Bölümü
Dokümantasyon ve Enformasyon Anabilim Dalı

***

Uğur Derman Bibliyografyası. Hazırlayanlar: Medine Akgül, Ayşe Kızıltepe Yiğitbaş, İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi, 1996, 30s. ISBN 975-7653-50-0. Elde edilebileceği yer: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi, PK 783 34435 Sirkeci.

Karşı karşıya kaldığımız yayın bolluğu, ekonomik, bilimsel, toplumsal, kültürel ve teknolojik gelişmeler, bilimsel bilginin artması ve bu bilgiden yararlanma zorunluluğu, endüstrileşme, kentleşme, zenginliğin artması, eğitim olanakların yaygınlaştırılması, okuma-yazma bilenlerin çoğalması ve kullanıcı gruplarının çeşitlenerek genişlemesi gibi etkenler, bilgi erişim gereksinim ve öneminin olduğu kadar, bu gereksinimin karşılanabilmesinin artarak zorlaşmasının nedenleri arasında da gösterilebilir.

Temel işlevlerini kabaca yayınların varlıklarının, bibliyografik kimliklerinin, nerede bulunabileceklerinin belirlenmesi ve yayın seçimi olarak ifade edebileceğimiz danışma kaynakları olan bibliyografyalar, bu gereksinimin karşılanmasında büyük kolaylık sağlamaktadır.

Kütüphanecilik hizmetleri açısından çok önemli bir yer tutan, bu alanda sağlama, kataloglama ve yararlandırma hizmetlerinde vazgeçilmesi mümkün olmayan kaynaklar olarak bibliyografyalar, araştırmacı ve kütüphanecinin emek ve zaman kaybını önlemektedirler.

Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi, Öğrenci Çalışmaları Dizisi'nin ilk ürünü olan Uğur Derman Bibliyografyası, hat, tezhip, ebru, kâğıt, ciltçilik konularında araştırma yapanlara klasik sanatlarımız üzerinde çok önemli çalışmaları olan Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakül-

tesi ve Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk Sanatları Bölümü öğretim görevlisi Uğur Derman'ın makalelerinin, diğer yayınları ve kitaplarının, yayımlanmamış bildiri metinlerinin bibliyografik künyelerini kullanıcıya sunmaktadır. Titizlikle hazırlanan bu çalışmanın kapsamlı bir araştırmanın ürünü olduğu açıktır. Çalışmanın Uğur Derman'ın yardımları ve denetimi doğrultusunda tamamlanması güvenilirliğini de ortaya koymaktadır.

Bibliyografyanın ikinci bölümünde yer alan yayımlanmamış bildiri metinlerinin çalışma kapsamına alınma nedeni sunuş yazısında "Yayımlanmamış bildirilerin, metnin bulunamaması açısından çalışma kapsamına alınmış olması anlamsız gelebilir. Ancak, ihtiyaç duyulduğunda, aranan yayımlanmamış bildiri, konferans, sempozyum yahut diğer oturumları düzenleyen kurum ve kuruluşlardan, ya da bizzat Uğur Derman Bey'e başvurarak temin edilebilirler" ifadesiyle açıklanmaktadır.

Kronolojik düzen içinde alfabetik olarak sıralanan bibliyografik künyeler ayrıca numaralandırılmıştır. Yayımlanmamış bildiriler için hazırlanan künyelerde bildiri adı, oturumu düzenleyen kurum, oturum sayısı, oturumun yapıldığı tarih ve yer bildirilmektedir. Ancak, sunuş yazısında bu metinlerin kütüphane ya da bilgi merkezlerinde bulunma olasılığı düşük olduğundan, numaralanmadıkları ve dizine dahil edilmedikleri belirtilmektedir. Ayrıca, yazarın yayımlandıktan sonra kendi bilgisi dışında çeşitli gazetelerde tefrika edilen makaleleri "esas metnin tekrarı olması sebebiyle ve yararsız yöneltme yapmamak için" çalışma kapsamına alınmamıştır.

Neslihan Uraz

İ.Ü. Ed. Fak. Kütüphanecilik Bölümü
Dokümantasyon ve Enformasyon Anabilim Dalı

***

Özdemirci, Fahrettin. *Kurum ve kuruluşlarda belge üretiminin denetlenmesi ve belge yönetimi*, İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi, 1996, 193s. Kaynakça ve dizin var. ISBN 975-7653-49-7.

Arşivciler ve arşiv eğitimi için temel kaynak niteliği taşıyan bu çalışma, alanında, özellikle yöneticiler için, büyük bir boşluğu dolduracaktır.

Belge yönetim yaklaşımı ve belge üretimi; belge üretiminin bilgi yönetim fonksiyonları ile ilişkileri; kurum ve kuruluşlarda belge üretiminin denetlenmesi; belge üretim denetim programı ve öğeleri; belge üretiminin denetlenmesinde standartlar ve sorumluluk; belge üretiminin denetlenmesi açısından Türkiye ve yapılan çalışmalar; Türkiye için belge üretiminin de-

netlenmesi ve belge yönetimi modeli; yapılması gereken çalışmalar ve öneriler başlıklı sekiz bölümden oluşan çalışmanın başında bulunan kısaltmalar listesi, kitabın kullanımını kolaylaştırmakta ve "belge", "arşiv belgesi", "arşiv yönetimi", "belge yönetimi" kavramlarının açıklandığı bölüm de terminolojik açıdan yaşanabilecek kargaşayı ortadan kaldırmaktadır.

Prof. Dr. Mustafa Akbulut'un kalemiyle eklenen önsöz, kitabın anlam ve önemini açıkça ortaya koymaktadır. Günümüzde üretilen belgelerin gösterdiği niceliksel artış ve çağın gereği ve sonucu olarak yaşanan bilgi gereksinimi göz önüne alındığında, belge yönetiminin önemi daha da büyümektedir. Ancak belge üretiminde yaşanan artış, üretilen belgelerin mevcut bilgi gereksinimini karşılayacak, nitelikli belgeler olmaları sağlandığında anlam kazanmaktadır. Çünkü gereksiz belgelerin üretimi, emek, zaman ve maddi zararlara yol açmakta ve yazarın sunuş yazısında belirttiği gibi, önemli belgelerin gereksiz belgeler içinde kaybolup gitmesine neden olmaktadır. Oysa belge yönetiminin amacı "güncel belgelerin üretimi, kullanımı ve korunmasında ekonomi ve verimlilik sağlamaktır". Belgenin üretiminden kullanıcıya ulaştırılmasına kadar gerçekleştirilmesi gereken denetim işlemleri, arşiv çalışmalarının etkinliğini artırmaktadır. Sağlıklı bir denetim, bu işlemin üzerinde uygulanacağı malzemenin nitelik ve niceliğine uygun yöntemlerle yapılmasıyla gerçekleştirilebilir. Bu nedenle belge üretiminin denetlenmesi işleminde özgün yöntemlerin kullanılması gerekmektedir. Bu bakımdan çalışmanın "belge üretiminin denetlenmesi açısından Türkiye ve yapılan çalışmalar" başlıklı VI. bölümü, konuyla ilgili ülkemizdeki mevcut çalışmaları ve koşulları ortaya koyması ve VII. bölümü de Türkiye için bir "belge üretimi denetlemesi ve belge yönetimi modeli" sunması açısından önemlidir.

Konuyla ilgili herkesin yararlanabileceği bilgiler içeren bu kitabın özellikle arşiv bölüm ve anabilim dallarında mutlaka yararlı olacağı ve eğitimcilere kolaylık sağlayacağı bir geçektir.

Neslihan Uraz

I.Ü. Ed. Fak. Kütüphanecilik Bölümü
Dokümantasyon ve Enformasyon Anabilim Dalı

***

TÜRKMED. *Türk Tıp İndeksleri Dizisi* (V. 20). İstanbul, Açılım Yayıncılık San. ve Tic. Ltd Şti., 1995.

Türkiye'de 1990-1995 yılları arasında yayımlanan sağlık bilimleri ile ilgili 200 civarında süreli yayını kapsayan veri tabanı CD-ROM üzerinde kullanıma sunulmuştur. Yılda dört kez yayımlanması planlanan TÜRKMED'in ilk sayısı 1995 yılının Haziran ayında piyasaya sürülmüştür. Veri tabanında,

konu başlıkları için TÜBİTAK tarafından çevirisi yapılan MeSH kavramlar dizini esas alınmıştır. Eserde yayınlara erişim yazar adı, dergi adı, konu başlığı ve anahtar sözcüklerle olmaktadır. Anahtar sözcüklerin listelendiği ekrandan sözcükler seçilerek bu sözcüklerin geçtiği makaleler listesine ulaşılabilir. Tarama sırasında sözcükler arasına (ve) ve (veya) yerine geçen (,) işlemcileri konularak, mantıksal ilişkiler kurulabilmektedir. Birçok veri tabanında olduğu gibi sözcüklerin kökünden sonra (?) işareti konularak, köke gelebilecek tüm eklerin aranması sağlanmaktadır. Süreli yayınların taranmasında, veri tabanının dergi listesinden giriş yapılabileceği gibi, bilinen bir süreli yayın adından giriş yapılarak ilgili yayının kapsamına giren makalelerin listesine ulaşılabilir. Aynı durum yazar adları için de geçerlidir.

TÜRKMED'in eksiklikleri tamamlanarak gelişeceğini ümit ediyor, Türk yayıncılığına yeni veri tabanlarının katılmasını diliyoruz.

Nazan (Özenç) Uçak
H.Ü. Kütüphanecilik Bölümü

***

Adnan Yılmaz, *Anadolu Üniversitesi Tez Kataloğu 1980-1995*. (Anadolu Üniversitesi Yayınları; No. 917) Eskişehir, 1996. (ISBN 975-492-641-7)

Anadolu Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Dairesi Başkanı Adnan Yılmaz tarafından hazırlanan bu katalogta, adı geçen üniversitede 1980-1995 yılları arasında yapılan ve büyük bir çoğunluğu kütüphane dermesinde bulunan toplam 1454 yüksek lisans, doktora, doçentlik, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlik tezinin bibliyografik künyeleri kataloglama kurallarına (AAKK) göre listelenmektedir. Künyeler yazar soyadına göre alfabetik olarak sıralanmıştır. Herhangi bir teze katalogun sonunda yer alan yazar, danışman, tez adı, konu ve tezin hazırlandığı anabilim dalı dizinlerinden kolaylıkla erişilebilmektedir.

Katalogun üretiminde Anadolu Üniversitesi Kütüphane Otomasyon Sistemi KYBELE'de yer alan katalog döküm programından yararlanılmıştır. Birkaç küçük ve önemsiz hata dışında katalog özenle dizilmiş ve basılmıştır.

Tez katalogu özellikle konu dizini açısından da önem taşımaktadır. Fen bilimleri, sosyal bilimler ve sağlık konusunda Kongre Kütüphanesi Konu Başlıkları (LCSH) listesinde yer alan birçok başlık Türkçeye kazandırılmıştır. (Ancak konu başlıkları ait oldukları tezlerin altında verilmemiştir.) Konu başlıklarına 55 sayfa (215-270. s.) ayrılmıştır.

Benzeri tez kataloglarının başka üniversite kütüphanelerimiz tarafından da yayımlanması ülkemizde yapılan tezlerin bibliyografik denetiminin sağlanması açısından çok yararlı olacaktır.

Yaşar Tonta
H. Ü. Kütüphanecilik Bölümü

***

Bülent Yılmaz. *Halk kütüphanesi kullanımı: Sosyo-ekonomik bir çözümleme*, İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi, 1996, X, 134s. ISBN 975-7653-51-9. Kaynakça var.

Halk kütüphaneleri halkın eğitime, kültür birikimine, özel zevklerine hitap edecek, bunları besleyecek, daha ileri düzeye gelmelerine destek verecek olan her türlü psikolojik, sosyal, kültürel gelişme ve iyileşmenin temelini oluşturan hizmetleri dolaylı ya da dolaysız bir biçimde sunarlar. Herkesin yararlanabildiği kurumlar olan halk kütüphanelerinin önemi, karşı karşıya olduğumuz bilimsel ve teknolojik gelişme ve araştırmaların, bilginin ve eğitimli insanın giderek ön plana çıkmasından dolayı artmıştır. Sınırlı sayıda telif eserin yer aldığı Türkçe kütüphanecilik literatürüne özellikle toplumun vazgeçilmez bir parçası olan halk kütüphaneleri konusunda bu anlamlı ve önemli çalışmanın kazandırılmış olması son derece mutluluk vericidir.

Bilgi, bilgi toplumu, kütüphane, kütüphane kullanımı, halk kütüphanelerinin varlık nedeni ve halk kütüphanelerinin kullanımını doğrudan etkileyen sosyo-ekonomik koşullar ve bireylerin sosyo-ekonomik özellikleri arasındaki ilişkinin özetlendiği önsözde, bu çalışmanın halk kütüphanelerini kullandırmanın koşullarını yaratma yönünde bir çaba olarak algılanabileceği dile getirilmiştir.

Dört ana bölümden oluşan çalışmanın giriş bölümünden sonra yöntem ve terminoloji konularında bilgi verilmiştir. Halk kütüphanelerinin tanımıyla başlayan birinci bölümde, bu kütüphanelerin amaçları, işlevleri, verdikleri hizmetler ve halk kütüphanelerinin kullanıcı, derme, personel, bütçe ve bina olarak gruplandırılan "yapısal unsurları" ve halk kütüphanesi örgütü (merkez kütüphane, şube ve çocuk kütüphaneleri, gezici kütüphane, geçici kitaplıklar) incelenmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde "halk kütüphanesi kullanımı" tanımlandıktan sonra, halk kütüphanesi kullanım çalışmaları, kullanım sıklığı, kullanım amaçları konuları üzerinde durulmuştur. Yazar bu bölümde şu açıklamayı yapmıştır: "Birçok ölçüt ile çeşitli boyutları ifade edilebilecek olan halk kütüphanesi kullanımı, bu çalışmada, a) Literatürdeki yaygın ve sürekli kullanımı, b) Somut ve ölçülebilir olması nedenleriyle "kullanım sıklığı"; Ça-

par (1987:64)'ın deyimiyle, nitel veriler sağlaması ve geliştirdiğimiz tanım gereği "kullanım amaçları" ölçütleri ile ifade edilecek ve değerlendirilecektir"

Üçüncü bölümde halk kütüphanesi kullanımı ile sosyo-ekonomik etkenler ilişkisi üzerine bir model sunulmuş, kişilerin halk kütüphanesi kullanımını açısından sahip oldukları farklılıkların sosyolojik nedenleri açıklanmıştır. Yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, meslek, gelir düzeyi ve coğrafik köken olarak belirlenen sosyo-ekonomik özelliklerle de halk kütüphanesi kullanımı ayrı ayrı ilişkilendirilmiştir. Bu şekilde "halk kütüphanesi kullanımının sosyolojik bir olgu olduğu ve toplumun, halk kütüphanesini bazı sosyo-ekonomik etkenlere bağlı olarak kullandığı/kullanmadığı ya da az kullandığı kuramsal bazda açıklanmaya çalışılmıştır".

Çalışmanın son bölümünde araştırma bulgularının değerlendirilmesine yer verilmiştir. Bir önceki bölümde belirlenen sosyo-ekonomik özelliklerle ilgili değerlendirmelerden başka; bireylerin kütüphane ve halk kütüphanesi kullanım deneyimleri, bireylerin halk kütüphanesine üyelik durumları ve halk kütüphanesine ilk kez gitmeye yönelenler, halk kütüphanesi kullanım sıklığı, ailede halk kütüphanesi kullanımı, en yakın halk kütüphanesinin yeri, evde kitaplık, halk kütüphanesi kullanım amaçları, halk kütüphanesi bilinci, yaşanan çevrede halk kütüphanesi kullanımı, halk kütüphanesi kullanımı konusunda aile ve çevre tutumu, bireylerin boş zaman etkinlikleri, kitap okuma konusunda aile ve çevre tutumu, bireylerin kitap okuma sıklıkları, ailelerde kitap okuyan bireyler, aile ve çevredeki boş zaman etkinlikleri, sahip oldukları eğitim düzeyleri hakkında bireylerin düşünceleri, aile ve çevrenin eğitim etkinlikleri, bilgi gereksinimlerinin karşılanma biçimi, eğitilmiş ve bilgili olma konusunda aile ve çevre tutumu ve halk kütüphanesinin az kullanılması/hiç kullanılmama nedenleri şeklinde sıralanan sosyo-ekonomik etkenler de değerlendirilmiştir.

Sonuç ve önerilerle tamamlanan çalışmanın ekler bölümünde araştırma sonuçlarını ortaya koyan 41 tablo yer almaktadır.

Ankara'da gerçekleştirilen bu araştırma ile ortaya konulmaya çalışılan gerçek "halk kütüphanesi kullanımı ile sosyo-ekonomik etkenler arasında bir ilişki olup, olmadığıdır". "Türkiye için genellenebilirlik olasılığı yüksek görünen" bu araştırma sonuçlarının konuyla ilgili kişilere yararlı olacağı açıktır.

"Halk kütüphanelerinin varlık nedeni, temel amaçları "kullanım"dır. Kullanılmadıkları sürece kendilerine ayrılan parasal kaynakların boşa gitmesi bir yana, atıl ve işlevsiz kurumlar olarak yüklenmek istenen olumsuz imajlarını kabul etmek durumunda kalacaklardır".

Neslihan Uraz

İ.Ü. Ed. Fak. Kütüphanecilik Bölümü
Dokümantasyon ve Enformasyon Anabilim Dalı